

Kulturskolan Magasin

NR 5.2016

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

SÖDERTÄLJE

»Vi öppnar för nya grupper«

Martin
Fröst:

← *Nervositet
är också
en drivkraft*

REKTORER PÅ SKOLBÄNKEN

Premiär för ny utbildning

KULTURSKOLAN I KALIX

Dansen inspirerar

»Mod och beslutsamhet är verksamma komponenter för både barn och vuxna. Vi behöver nog alla det där 'grit', jävlar anamma, kämpaglöd eller vad det bäst kallas.«

Inger Carlonberg,
Kulturskolerådets ordförande

Guts och grit - nu jävlar anamma ska det ske

DET ÄR RÄTT KAXIGT att använda en svordom i en titel. Jag brukar inte använda svordomar i dagligt tal och än mindre i skrift. Men det har professor Torkel Klingberg gjort. Hans senaste bok heter »Hjärna, gener och jävlar anamma« (2016).

I veckan berättade Dagens Nyheter (»Lär barnen hur de kan påverka sina hjärnor«) om hans hjärnforskning som hjälper oss att bättre stödja barnen i olika läroprocesser. Han pratar om »grit« som står för kämparanda eller beslutsamhet. Barn behöver förstå att de kan förbättra sina färdigheter genom att anstränga sig. Hjärnan är formbar och behöver övas för att klara uppgifterna. En vetenskap för barnet som stärker modet och uthålligheten att »jag är inte dum på matte« – jag behöver orka kämpa och jag behöver få god feedback både på vad jag klarar bra och vad jag behöver bli bättre på i lagom portioner. Välmenad kravlöshet kan vara dålig i långa loppet.

Det betyder mycket med föredömen. I detta nummer får vi träffa klarinettisten Martin Fröst, som för mig personifierar ordet »grit«. Även då kombinerat med »guts« – alltså mod.

Hans passionerad glöd och skicklighet för att böja och tänja klarinetten alla möjliga och omöjliga uttrycksätt har väckt stor uppmärksamhet världen över. I samspel med sina medmusikanter får han fram musik som bryter alla

vanliga ramar och mönster för en klassisk musikernorm. Det är stor konst att få lyssna och se på Martin in action.

Möjlighet till ett mentorskap får många unga musikanter i vårt pågående projekt »I dina skor«. Men det handlar även om ett omvänt mentorskap – att båda parter får utvecklas. Kalix, Gävle och Göteborg är igång och i denna tidning får vi lära oss mer om vad som sker i Kalix.

Det är också riktigt roligt att få berätta om den första kullen som nu är igång med sin rektorsutbildning för kulturskoleverksamhet som Karlstads universitet genomför på uppdrag av Kulturskolerådet. Det är en två-årig utbildning för verksamma skolledare och kommer att ge 30 hp.

Mod och beslutsamhet är verksamma komponenter för både barn och vuxna. Vi behöver nog alla det där »grit«, jävlar anamma, kämpaglöd eller vad det bäst kallas.

I DETTA NUMMER

- 8 Rektorer på skolbänken
- 12 Möt kulturskolan i Södertälje
- 16 Stjärnan Martin Fröst
- 20 Dansen inspirerar i Kalix

Bagatell musikprodukter

Livstids Garanti på teleskopnotställ och vagnar

Nyheter från Bagatell

Med våra nya "Teleskop Harmony" från Manhasset kan man lagra 25 notställ i rad på bara två meter. Perfekt för de trångbodda. I övrigt samma geniala konstruktion som våra övriga Teleskopnotställ dvs. Inga skruvar, bara att trycka och dra. Vagnar finns som tillbehör. 10 års garanti.

Teleskop Harmony

lilla Gaspallen

En ny Pianopall från Bagatell. Något mindre än smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.
pris: 1800 kr exkl. moms
sittdyna: 50 x 33 cm
Höjd: 42-60 cm

Kontakta oss på:

info@bagatell.se
Tel.: 013-527 50
www.bagatell.se

Bagatell 1

en vagn kommer lastad...

- Med världens mest sålda notställ
 - Liten vagn + 12 notställ - 7500 kr (exkl. moms)
 - Stor vagn + 18 notställ - 10 000 kr (exkl. moms)
 - Marknadens mest praktiska och prisvärda vagn och notställ
- Läs mer på Bagatell 2

Bagatell 2

köp 6 betala för 5

Teleskop T

Världsledande - med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller från 595 kr (exkl. moms)

Bagatell 3

KLAVERNOTSTÄLL

"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

Prova Bagatells sittriktiga orkester/körstol. "Sitttra" finns med fasta ben eller med justerbara fram- och bakben. Staplas smidigt på våra vagnar.

Bagatell 5

Akustiskskärmar

Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglassystem.
- Akustiskskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketpris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustiskskärm på notställsfot 1080 kr (exkl. moms)

Bagatell 6

PIANO-GASPALLEN standard

Sluta skruva!
Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorstol som helst. Stabil stryktålig stålkonstruktion med stoppad sits.
Gaspallen ergo med justerbar lutning.

Garanti 10 år på

Flygel- och pianomedar

Passar till alla pianon och flyglar. Kullagrade dubbelhjul av hög kvalitet. Mycket enkelt att montera för den som är lite häändig (bruksanvisning medföljer). Instrumenten kan sedan lätt flyttas av en enda person.

pris: 2995 kr till en flygel (exkl. moms)
pris: 695 kr till ett piano (exkl. moms)

Bagatell 8

Teleskop Dirigent Regal

Flagskeppet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar - alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadigaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålände" belysning.
pris: 2000 kr (exkl. moms)

Bagatell 9

"Stage"

orkester/körpodier

Flexibelt lättvikts podie-system i aluminium för scenbyggeri med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabbkoppling.

VÄLKOMMEN TILL BARNENS MUSIKBUTIK PÅ NÄTET!

**BARNVISOR ■ RYTMINSTRUMENT
KLANGSPEL ■ BLÅSINSTRUMENT
STRÅNGINSTRUMENT ■ PRESENTARTIKLAR
TILLBEHÖR med mera**

www.barnensmusikbutik.se

Notmattan

"Att lära sig noter med hela kroppen."
En kreativ metod för att introducera notläsning för yngre elever.

Sparta System AB

www.spartasystem.se

ANVÄND DIN YTTRANDEFRIHET

Ta ställning för mänskliga rättigheter.
Stöd Amnesty på PG 90 00 72-0.
Det leder till förändring!
www.amnesty.se

MUSIKINSTRUMENT – NOTTAVLOR – NOTER
till skolor och privatpersoner

Skolornas Musikvaruhus Sareco AB

Etablerad 1958

www.sareco.se

info@sareco.se

Tel 026-61 74 60

EN TÄVLING I ÖRESUNDSREGIONEN FÖR UNGA KLASSISKE MUSIKER UNDER 20 ÅR

Öresunds Solist 2017

BLÅS OCH STRÅK

UTTAGNING I SVERIGE

lördagen den 14 januari 2017
på Kulturskolan Lund

UTTAGNING I DANMARK

lördagen den 7 januari 2014
på Københavns Musikskole

FINAL

söndagen den 5 mars 2017 på Ishøj Kulturskole
Vejlødalens 9, 2635 Ishøj, Danmark

ANMÄLAN

online på www.oresunds-solist.com
senast den 25 november 2016

www.oresunds-solist.com

Sekretariat: Ishøj Kulturskole, Vejlødalens 9
2635 Ishøj, Danmark, www.ishojkulturskole.dk

FAGOTTISTER

FRÅN 10 TILL 100! 27-29 januari 2017

Kom och frossa i favoritinstrumentet under tre fullspäckade dagar på Musikaliska. Konserter, workshops, seminarier och ensemblespel med bl.a. Sebastian Stevansson, Ole Kristian, Dahl, Emily Hultmark, Fredrik Ekdahl och Blåsar-symfonikerna.

Datum: 27-29/1-2017

Plats: Musikaliska/Nybrokajen 11

Målgrupp: Alla som spelar fagott från ca 10 år.

Amatörer, elever, studenter och pedagoger.

Pris: 900/800 (RUM- och SOF-medlem)

Pris ungdom: 500/400 (RUM- och SOF-medlem, t.o.m. 25 år)

Anmälan: senast 10/12-2016 till
lana.jakobsson@musikaliska.com

Länsmusiken
I STOCKHOLM

BLÅSAR
SYMFONIKERNA

Musikaliska

Barnkonventionen till lag

BARNRÄTTIGHETSUTREDNINGEN har i ett betänkande lämnat förslag på en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), samt en rad åtgärder som behöver vidtas vid en inkorporering, liksom ett antal författningsförslag i övrigt för att stärka barnets rättigheter i svensk lagstiftning.

Utredningen är nu ute på remiss. Kulturskolerådets bedömning är att staten, via lagstiftning, bör säkra barns rätt till kultur genom nationella mål för kulturskoleverksamhet. Målen bör riktas mot att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande av hög kvalitet och tillgänglighet.

Kulturskolan i Norden

I SEPTEMBER ordnades en nordisk kulturskolekonferens i Helsingfors. På plats fanns organisationer och representanter från hela norden. På konferens gavs en överblick av vad som pågår i de olika länderna, aktuella politiska frågor och utmaningar. Från Sverige deltog bland andra Tua Stenström som berättade om Kulturrådets statsbidrag till kulturskolorna och Ulf Dernevik, kulturministerns rådgivare, som talade om regeringens arbete med en nationell strategi för kulturskolan. På www.nordicmusicartschools.org finns presentationer från konferensen och information om det nordiska samarbetet för kulturskolan samlat.

Tid för Kulturskolerådets rikskonferens!

DEN 15:E MARS drar rikskonferensen igång i Östersund på Storsjöteatern. Temat är inkludering; hur kulturskolan kan bli bättre på att nå nya grupper. Reservera den 15:e till den 17:e mars i er kalender! Program om anmälan kommer att finnas på Kulturskolerådets webbsida från den 1 november.

200 MILJONER TILL KULTURSKOLAN

Bidrag ska göra verksamheten mer jämlik

FÖR FÖRSTA GÅNGEN i svensk historia fördelas ett statsbidrag till kommunernas kulturskoleverksamhet. Runt 200 miljoner skall fördelas under 2016 och 2017. Inför fördelningen av bidrag 2016 hade 190 kommuner sökt stöd på sammanlagt 223 miljoner. Kulturrådets beslut om bidraget kommer i november. Syfte med bidraget är att göra kulturskolans verksamhet mer jämlik och förbättra möjligheterna för barn och unga att delta i verksamheten. I ansökningarna synliggörs att kommunerna bland annat vill

använda bidraget för möjliggöra att nyanlända barn och ungdomar, liksom unga med sämre socioekonomiska förutsättningar, kan ta del av kurser och gruppaktiviteter till lägre eller ingen avgift.

– På rikskonferens i Östersund kommer Kulturskolerådet, i samverkan med Kulturrådet, att presentera lärande exempel från satsningen. Vad det är för olika typer av utvecklingsarbete som görs för att bredda deltagandet, säger Torgny Sandgren som är Kulturskolerådets generalsekretär.

NYHET!

Märten Falk

GITARRMÄSTAREN

– ett ovanligt roligt sätt att lära sig spela gitarr

I Gitarrmästaren 1

- Notläsning
- Acordspel
- Puls-/rytmkänsla
- Handställningar
- Improvisation
- Komposition
- Illustrationer och pyssel

order@gehrmans.se
www.gehrmans.se

 GEHRMANS
MUSIKFÖRLAG

digitalPIANO.se

Brett urval och rätt pris

Beställ idag!

www.digitalpiano.se

KAWAI
nord

Roland
CASIO

YAMAHA
KORG

ANNONSERA I

Kulturskolan magasin

*Nyttja Kulturskolan magasin vid försäljning,
meddelanden, personalrekrytering med mera!*

FÖR MER INFO OCH ANNONSPRISLISTA 2016 KONTAKTA OSS!

ring: 076-161 82 56 eller

mejla: annonser@kulturskoleradet.se

DET ÄR SÅ JAG SÄGER DET

Johanna Broman Åkesson,
Fil dr i musikvetenskap

Vår plats i kulturen!

För några år sedan besökte jag kuststaden Køge i Danmark. Vid hamnen, under ett bräckligt vindskydd, stod ett tjugotal kantstötta pianon. Huller om buller. Med gulnande tangenter och kandelabrar på sniskan. Snart skulle de vara borta och glömda. Men sina sista dagar skulle de få fira i frihet, med utsikt mot havet. Vem som ville fick spela. Vad man ville. Och pianona de klingade och klang, lite falskt, lite dovt, men helt unikt. Vilken ljuv musik det blev!

Kulturinnehåll är ett värdeladdat ord. Innehåll och genre är gärna i fokus då man diskuterar konst och kultur – det man tror är själva kärnan. Men vad som förbises är betydelsen av kulturens fysiska plats. Det är inte bara VAD som framförs som avgör hur vårt kulturliv ser ut, lika viktigt är VAR.

Jag älskar klassisk musik och vackra konsert-hus, därmed inte sagt att jag alltid älskar att lyssna på musik i konsert-hus. Visst är det härligt med levande musik i vackra salar, men att sitta rakt upp och ner i en hård stol, tätt bredvid andra, stelt stirrande personer, känns onaturligt. Än värre är det att gå på teater och sitta stilla i mörkret. En känsla av apati drabbar mig.

Idén om att sitta länge och passivt lyssna på andra är inom den världsliga kulturen inte gammal. Några hundra år så där. Före det var det bara för Gud som man gjorde den uppoffringen. Det till synes motsatta idealet, att studsa och skrika som man gör på vissa rockkonserter, är

»Det är inte bara VAD som framförs eller visas som avgör hur vårt kulturliv ser ut – lika viktigt är VAR.«

inom den världsliga sfären nästan nyfödd, men har pågått i religiösa riter i årtusenden. Båda formerna, det stillatigande och det utlevande, är ett slags kulturkonsumtion i flock, det som den polske teater-teoretikern Jerzy Grotowski menade att en »publik« ägnar sig åt.

ENLIGT GROTOWSKI är »publiken« den typ av kulturkonsumenter som reagerar som ett kollektiv, utifrån kollektivets »regler«. Annorlunda är »åskådarna«; de reagerar individualistiskt och friare. Ens förhållningssätt hänger samman med var och vad som framförs. Går vi på opera applåderar vi när andra applåderar och reser oss när andra reser sig. Att opåkallat gapflabba eller högljutt klaga gör vi normalt inte, inte i Sverige. På en rockkonsert gäller andra »regler«, men i båda fallen avviker inte gärna individen från kollektivets normer. Visst vill vi ha konsert-hus och rockarenor, men kanske med en mindre förutsägbar atmosfär där både »publik« och »åskådare« får utrymme.

Min erfarenhet är att »åskådaren« i oss vaknar då vi möter kulturen utomhus eller på oväntade platser. Tänk känslan av eufori vid karnevaler eller när vi hör klassisk musik i det fria. Kroppen och tanken släpps lös! Eller om teatern visas på gatan – plötsligt är vi nära, nästan med i spelet. Och kan gå när vi vill. Våra spontana reaktioner som »åskådare« påverkar både det som händer »på scenen« och stämningen runt omkring. Som »åskådare« konsumerar vi inte bara – vi blir medskapande. Förstår vi den dynamiken så kan vi också bli »åskådare« i en större bemärkelse, som någon som inspirerar och ger plats till nya kulturella idéer.

Idag är vi vana vid att kultur är något som måste kosta pengar, ske inom specifika väggar, på vissa arenor, uppmärksammas i media eller understödjas av staten. Något som några få skapar och massan konsumerar. Den typen av kultur upprätthåller oftast bara rådande ideal och utvecklas trögt. Men vad händer om vi har en litte-rär salong i det egna vardagsrummet? En dansföreställning i skogen? Ett konstgalleri på höloftet? En rockgala i tretakt? En kör på flyktigförläggningen? En varieté på seniorboendet? Eller en pianoafton där man minst anar det?

Johanna Broman Åkesson

REKTORER PÅ SKOLBÄNKEN

HOPPAS BLI BÄTTRE LEDARE

Missbruk. Sjuka lärare. Lönekrav.

Sveriges första utbildning för skolledare inom kulturskolan har dragit igång. Tillspetsade och skarpa dilemman hanterades under första kursveckan.

– Jag hoppas bli en bättre ledare, säger Klas Jervfors, »student« från Gnesta.

text & foto Roland Cox

Under sammanlagt 32 dagar träffas deltagarna i den tvååriga kursen för skolledare i kulturskola och folkhögskolor.

FÖREKOMMER DET MISSBRUK i min kulturskola? Vad ska jag göra åt att lärarna är så mycket sjuka? Hur ska jag bemöta läraren som inte vill vara med på möten?

När Kulturskolan Magasin hälsar på i den allra första utbildningen för kulturskoleledare pågår analys av tio ärenden. Elevrådet klagar på en gammalmodig lärare. Det luktar mögel i lokalerna.

Vilka problem ska prioriteras? Hur bör de lösas?

– Efter lunch ska vi gå in mer i detalj på hur de behandlar en viss fråga. De har rangordnat frågorna väldigt olika, berättar Gudrun Holmdahl, som utbildar tillsammans med Lillemor Rehnberg och Bo Nestor.

Karlstads universitet arrangerar den här tvååriga utbildningen, för första gången med inriktning på kulturskolan. Den omfattar åtta seminarieveckor under två år med hemuppgifter emellan. Kursen ger 30 högskolepoäng på avancerad nivå och blandar ledare från kulturskolor och folkhögskolor.

PREMIÄRKULLEN HAR BÄNKAT sig på Sigtuna folkhögskola. Ledarna från kulturskolor är tolv kvinnor och tio män.

Klas Jervfors kom in som lärare i bleckblås och slagverk i Gnesta i Södermanland. Han

drömde inte om att bli chef men reagerade mot bristen på ledning och tackade ja till att ta över som enhetschef för fyra år sedan. Han hade gått en så kallad UGL-kurs, han tycker att kommunen har ett ambitiöst chefsprogram och han deltar i en chefsgrupp, men saknade ändå något.

– Jag har ju ingen riktig gedigen chefsutbildning, så jag ville gärna gå. Jag hoppas bli en bättre ledare, få mer verktyg att leda verksamheten. Jag vill lära mig mer om hur man jobbar med personalgrupper och med processer.

Klas Jervfors har precis släppt undervisningen. Tiden ville inte räkna till att sköta bäggedera, tyckte han.

– Jag vill bli mer trygg i min ledar- och chefsroll. Jag ser mig som en länk mellan kommunledning, politik och oss i kulturskolan.

Gnesta är en liten kommun, med bara tio lärare på kulturskolan och ett par hundra barn och ungdomar.

Klas Jervfors förestår även en fritidsgård och ett café som drivs i en skola, och sitter i ledningsgruppen för barn- och utbildningsförvaltningen.

Både utbildningsledarna från Karlstad, Klas Jervfors och andra deltagare pratar om nätverksbygge som en väsentlig poäng i utbildningen. I upplägget ingår att alla ska hälsa på hos varandra och jämföra erfarenheter. →

»Det känns viktigt att man utvidgar sitt nätverk och får träffa andra i samma situation. Som kulturskolechef i en kommun är man lite ensam.«

- Jag har gått och väntat på den här utbildningen, säger Sara Lundgren, enhetschef för kulturskolan i göteborgsförorten Angered, känd pionjärort för El Sistema.

Den nya utbildningen för kulturskoleledare leds av Lillemor Rehnberg, Bo Nestor och Gudrun Holmdahl från Karlstads universitet.

- Det känns viktigt att man utvidgar sitt nätverk och får träffa andra i samma situation. Som kulturskolechef i en kommun är man lite ensam. Det finns ju bara en, säger Klas Jervfors.

SARA LUNDGREN från Angeredskulturskola i Göteborg säger detsamma. Kontaktnätet blir förhoppningsvis något som består efter de två åren, ett bollplank av kollegor att dryfta vardagen med.

- Det är väldigt spännande, vi har fått mycket tid att prata om ledarskapet på ett djupare plan och fundera på de stora frågorna, inte bara det dagliga akuta utan prata om vad min bärande idé är, varför jag går till jobbet, vad jag vill åstadkomma, säger hon.

Sara Lundgren har varit chef i sex år och hade funderat på den breda, statliga rektorsutbildningen som täcker allt från förskola till gymnasium. Men när hon fick höra talas om

– Jag tror att det är bäst i längden att vara så transparent som möjligt, säger Klas Jervfors, enhetschef för kulturskolan i Gnesta, som på skoj sparat alla tre namnlapparna från premiärdagarna av utbildningen.

en särskild linje för kulturskoleledare så nappade hon.

– Jag har gått och väntat på den, säger Sara Lundgren som leder ett 50-tal lärare som möter 900 inskrivna barn och dubbelt så många på lektionstid i ettor, tvåor och särskola.

SÅ HUR KOMMER DELTAGARNA att förändras av den tvååriga kursen?

Lillemor Rehnberg, utbildningsledare:

»Ett av mina misstag var att tro att jag skulle kunna fortsätta att vara kompis med mina före detta kolleger.«

– De kan bli tryggare som ledare vilket ger dem ett större handlingsspann. En större medvetenhet om komplexiteten i ledarrollen.

De allra flesta har varit lärare från början, vilket kan vara både en tillgång och en belastning. Sara Lundgren från Angered vittnar om att hon hade svårt att släppa lärarrollen.

– Ett av mina misstag var att tro att jag skulle kunna fortsätta att vara kompis med mina före detta kolleger. Det gäller att förstå sin roll, att man är den som leder och fördelar arbetet. Det blir komplicerat om man har andra relationer med dem man ska leda, säger hon.

Lillemor Rehnberg, utbildare:

– Vi ska ge deltagarna möjlighet att kliva ut-anför både lärar- och ledarrollen och titta på hur de förhåller sig till varandra.

UTBILDNINGEN HAR TRE huvudmoment. Det första handlar mycket om vars och ens personliga förhållningssätt när det gäller att leda.

– Hur jag tänker och presenterar mig som ledare, hur jag ska axla mitt ledarskap så att det är kommunikativt, så att jag får den legitimitet hos medarbetaren som behövs för att de ska tillåta att bli ledda, säger Lars Svedberg, Karlstads universitet, som är ansvarig för utbildningen.

En andra del lyfter blicken till organisationen, hur man utvecklar en verksamhet.

– Hur man får de olika delarna i det organisatoriska flödet att hänga ihop, säger Lars Svedberg.

Så gott som alla kulturskolerektorer är politiskt styrda. De har ett uppdrag att utföra.

– Det måste omsättas i handling och så måste man kunna redovisa resultatet, ge ett kvitto på vad man håller på med, säger Lars Svedberg.

Den med spänning emotsedda kulturskoleutredningen blir en del av kurslitteraturen. Den ingår i ett tredje moment, om kulturskolans lagliga ramar och om de ideologiska traditionerna. Dem som man kan förvalta – och förändra. ■

**SÖDERTÄLJE
VILL ÖPPNA
FÖR NYA GRUPPER**

Nå nya grupper. Ta in nya instrument. Nya ämnen. Nya sätt att locka. Driva ungdomsgård med kulturhång. Rockband för pensionärer.

Det verkar som om väggarna hos Kulturskolan i Södertälje håller på att mjukna och få nya öppningar.

text & foto Roland Cox

EN SENSOMMARDAG RESER kulturskolan ett marknadstält på gågatan. Nya chefen Helena Hellström och några lärare är där och minglar med södertäljeborna. Ungdomar spelar.

Orwah Hamzat, 25, flykting från Damaskus, visar stolt sina målningar som han gjort på Nova. Det är ett minikulturhus för ungdomar mellan 15 och 25, som drivs av kulturskolan.

– En enormt fin plats, ett tryggt ställe där man kan sy, måla, spela, det finns en liten scen, man kan fika, hänga. Det är en kreativ plats, säger Helena Hellström.

Det där skulle kunna spridas i kulturskolan, menar hon, att bara få hänga, att få skapa utan prestationskrav.

– Det skulle kunna attrahera fler ungdomar.

När hon började som kulturskolechef i maj hade hon aldrig varit kommunanställd. Hon utbildade sig på Konstfack, var egenföretagare inom konsthantverk i femton år och kom sen tillbaka som lärare och ledare i lika många år.

Hon blev chef för Konstfacks institution för konsthantverk och design. Hon beskriver gränslandet mellan teknik och form, mellan tillverkning och konstnärligt uttryck. Öppningen finns även i gymnasieskolan som Södertäljes kulturskola delar lokaler med. Ett av teknikprogrammen har inriktningen »design och produktutveckling«.

DEN GAMLA SCANIA Vabis-staden har förändrats snabbt. Var tredje medborgare är född i ett annat land. Så ser mixen ut bland kulturskolans elever också, enligt Helena Hellström.

– Vi verkar ha lyckats med vår rekrytering, vi har barn från världens alla hörn. Men det finns en ganska stor grupp som vi inte når.

Och den är inte så lätt att

Nya chefen Helena Hellström och läraren Ingrid Bergström minglade med södertäljeborna under en marknadsgård. Att möta nya människor är en huvuduppgift.

definiera, det handlar inte bara om invandrarskap eller ekonomiska möjligheter, menar hon.

– Ibland finns inte konstnärlig erfarenhet i familjen. Det finns även svenskättade människor som vi inte når, som inte går in på vår hemsida, som inte ringer, som inte kommer till tältet på gågatan. De tar inte våra broschyrer, de går inte på våra föreställningar. Att nå dem är vår största utmaning.

HELENA HELLSTRÖM vill nå barnen via kulturskolans lärare som håller prova på-arrangemang och värvar via skolan, men också försöka hitta deras föräldrar. Att nå fler och bredare grupper kommer ofta upp på personalmötena.

– Vi måste experimentera, vara där föräldrarna är och där deras barn är, ha koll på ungdomskulturen. Det gäller att prata om saker som intresserar dem, säger hon.

Det kanske lockar fler unga att säga »vi kan hjälpa er att lägga ut bilder på era fotbollsmål på Facebook« än att erbjuda en kurs i Photoshop. Både ämnena och sätten att presentera dem behöver utvecklas, tycker Helena Hellström.

– Man måste hålla sig aktuell för en framtid. Det är jätteviktigt att vi är i samklang med utvecklingen i samhället. →

KURSER I TECHNOMUSIK finns, och kulturskolechefen kan tänka sig robotprogrammering, data-spelsproduktion och annat på det växande digitala området.

– Det finns jättemycket att pröva bland annat inom konsthantverksfären. Just nu har vi bara keramik inom konsthantverk, bara film inom media, säger Helena Hellström.

Teater och teatersmink skulle kunna växa ut mot cirkusområdet, resonerar hon. Alla sorters dans finns ännu inte.

Kulturskolan klarar inte allt, inte själva åtminstone.

Helena Hellström vill samverka med andra aktörer, med kulturföreningar och

Under en marknadsdag visade kulturskolan upp sig på gågatan. Orwah Hamzat, 25, flykting från Syrien, fick hänga sina färgstarka målningar.

»Man måste hålla sig aktuell för en framtid.

Det är jätteviktigt att vi är i samklang med utvecklingen i samhället.«

studieförbund. Hon har haft kontakt med grannkommuner för att se om man kan hjälpas åt, bland annat med att upprätthålla traditionella instrument och säkra fortlevnaden av blås- och stråkorkestrarna.

– Idéer finns, det svåra är att förverkliga dem utan att få mer resurser. Där måste vi vara kreativa och använda tiden på bästa sätt.

En annan öppning är El Sistema som Södertälje var bland de första att anamma. Kör- och orkesterskolan, som jämförts med ett fotbollslag med stödjande familjer, engagerar nu cirka 300 barn och ungdomar, i samarbete med Kungliga Fil-

harmonikerna i Stockholm.

Kärnan är kvar – att öva och lära sig. Förra läsåret sju sattes ett nytt upplägg för undervisningen, från enskilt till grupp och från en längre till två kortare lektioner i veckan.

– En mening med det är just att hjälpa dem att traggla lite grann. Alla övar ju inte hemma. Framförallt för små barn är det roligare att vara i grupp.

Kulturskolan har också provat en ny app, Take 7, som är en hjälp att öva hemma, att tydligare se sina framsteg. Helena Hellström vill också prova att låta äldre elever ge de yngre läxhjälp med fingerställningarna eller piruetterna.

EN LITE UDDA utvidgning var när kulturskolan släppte till en lärresurs för ett musikprojekt

för pensionärer i samarbete med äldreomsorgen. Med stöd av Kulturrådet fick ett gäng 70-plusare bilda rockband och under ett par år öva ihop. De har nu bildat bandet Forever

young som uppträder på stadens scener då och då. Projektet är slut men de får fortsätta att repa i kulturskolans lokaler.

HELENA HELLSTRÖM verkar inte ha något emot tanken att öppna upp för den växande gruppen pigga pensionärer.

»Vi måste experimentera, vara där föräldrarna är och där deras barn är, ha koll på ungdomskulturen.«

– Det är ett politiskt beslut och ingår inte i vårt uppdrag nu. Men jag tycker ju att det är jätteroligt, säger hon.

Sedan tillträdet i maj har den nya kulturskolechefen

lyssnat, lärt känna, tagit kontakter. Hon har sett att organisationen för de cirka 50 lärarna be-

höver uppdateras. Fler chefsnivåer kan behövas.

– Nu är alla direkt underställda mig. Det är inte optimalt, jag blir inte särskilt tillgänglig då. ■

Fakta

Startår: 1948

Antal lärare: 47, varav 24 kvinnor

Antal elever: cirka 1 300 elever varav 63 procent flickor

Övriga anställda: 9

Ämnen: Fem ämnesgrupper: Musik, dans, teater, film och konst, babyrytmik, konst för 6-8 år

Instrument: gitarr, elgitarr, elbas, blockflöjt, tvärflöjt, klarinett, fiol, cello, kontrabas, saxofon, trombon, tuba, valthorn, trumpet, piano, keyboard, sång, kör, slagverk, musikproduktion, techno

Tillhörande verksamhet: El Sistema och Nova

Nyaste ämnen/instrumenten: Dans och filmskapande

Ämnen/instrument som saknas: »Omöjlig fråga, vi erbjuder bara en bråkdel av alla instrument som finns och våra ämnen skulle kunna breddas och utvecklas hur mycket som helst om vi hade obegränsat med resurser«

Terminsavgift: 450

Antal invånare: 93 200

Politisk majoritet i kommunen: Socialdemokraterna, miljöpartiet och vänsterpartiet

– Det gäller att prata om saker som intresserar ungdomar, säger Helena Hellström som tidigare chefade på Konstfack, institutionen för konsthantverk och design.

Martin Fröst är en av världens främsta instrumentalsolist. Han har ett starkt inre driv och något att berätta med sin musik. Det gör att han experimenterar en hel del, vid sidan av att spela och dirigera klassiska verk.

text Jane af Sandeberg

foto Mats Bäcker & Nikolaj Lund

KVÄLLEN INNAN INTERVJUN har han dirigerat Kungliga Filharmonikerna på Stockholms Konserthus i bland annat Beethovens första symfoni.

– Vi hade två dagars repetition så visst var det en intensiv uppladdning men på ett annat sätt än när jag är solist, då har jag mitt instrument att »stödja mig på«.

– Att dirigera är som att öppna ett nytt fönster för mig, att leda andra. När jag är solist och spelar mitt instrument kommunicerar jag så klart med både orkester och dirigent. Men när jag dirigerar får jag föra vidare mina tankar om hela verket. Det är en mycket inspirerande känsla.

Han har dock ingen ambition att satsa på att bara dirigera.

– Jag har lust att utveckla saker på mitt eget sätt och då är att dirigera som att öppna ett fönster, ja det är en bra beskrivning. Att både spela och dirigera är att blotta hela sin musikaliska kompetens.

Enbart dirigering blir det inte särskilt ofta. Han gör »Play Direkt« ibland, vilket är när han både leder orkestern och spelar.

Martin Fröst gillar experiment, ett av dem, Genesis, har framförts på Stockholms Konserthus och bestod av både musik och hans egna ord. I ett klipp på youtube kommenterar han föreställningen så här:

– Även om du läst programmet kommer du inte att hänga med.

Vad inspirerar dig?

– Jag får inspiration från så många håll. Det kan vara både roliga saker men även hinder som också kan skapa inspiration och kreativitet. Det senaste året har jag haft många hinder, bland annat hälsoskäl.

Båda hans föräldrar var läkare men startade också orkestrar och körer i Sundsvall, där han växte upp. Båda bröderna är professionella musiker.

– Jo visst var det mycket musik i familjen...

Han började spela fiol men då han fick en skiva med Mozarts klarinettkonsert så var han fast.

– Sedan är ju både Mozart, och Brahms, centrala tonsättare för klarinetter. →

»JAG HAR TITTAT VÄLDIGT LITE ÅT SIDORNA«

MARTIN

FRÖST

Han är utbildad dels i Sverige dels i Hannover i Tyskland.

Hur skulle du beskriva en bra lärare?

– Jag minns flera jag haft och jag tycker att det viktigaste är att en lärare får en att känna och öppna öronen, lär en lyssna på en ny nivå. Jag har blivit uppmuntrad av lärare. Som kanske efter en timmes arbete med en enda strof ställt mig frågan »Känner du det här«. Den bästa läraren har just förmågan att fokusera på ens förmåga att höra.

Han talar om att lärare är viktiga:

– Och förstås alltid i kombination med att visa på kraven att arbeta hårt för att komma någon vart.

Han tycker att den aspekten ofta försvinner numera.

– Idag ska allt gå så fort. Men nyckeln är att du måste veta vad du vill berätta och sedan skaffa dig verktygen för att kunna göra det. Man måste ställa sig just frågan, »Vilka verktyg behöver jag för att berätta det jag vill?« Det gäller nog alla konstformer.

Han tycker det är tråkigt att den kreativa blomningen, som han kallar det, minskat:

– Idag finns färre unika röster, för mycket är strömlinjeformat.

Har du någon gång tvivlat, funderat på att ändra bana helt?

– Jo någon gång men det beror nog mest på vilket skede jag har varit i i livet. Nu har jag liksom stått i brygga i över 20 år och ansträngt mig mycket för det är viktigt för mig att göra det rätta.

Han talar länge om detta, det konstnärliga drivet:

– Det har inte styrts av något annat än min vilja att gå vidare. Jag har tittat väldigt lite åt sidorna, jag har varit min egen guide när det gäller det konstnärliga. Jag får väl ett slags tunnelseende och litar helt på min intuition.

Samtidigt som han litar på sin intuition finns det annat han kan tvivla kring. Men inte, säger han, när det gäller den riktiga kärnan i musiken, fundamenten.

Är du nervös inför framträdanden?

– O ja, alltid mycket. För att klara det måste jag hitta fokus med hela mitt väsen, inte stänga av intrycken men vara helt närvarande. Jag har

Jag har varit min egen guide när det gäller det konstnärliga. Jag får väl ett slags tunnelseende och litar helt på min intuition.

dock ibland funderat på allt jag skulle kunnat göra om jag inte var så nervös. Fast nervositeten blir också en drivkraft, det känns som det handlar om liv eller död.

Efter en konsert kan han vara rejält trött och han nämner svårigheten att hitta återhämtning:

– Jag saknar den, som för så många andra musiker så blir det ofta för lite. Det är inte konstigt att musiker bränner ut sig. Jag skulle själv behöva öva upp den sidan.

Han har mellan 200 och 250 resdagar per år men ska dra ner på det. För att klara tempot gör han yoga, både ensam och i grupp, samt övar självklart på sin klarinett nästan varje dag.

Utstrålningen på scenen, var kommer ditt kroppsspråk din rörelse ifrån?

– Jag vet faktiskt inte alls vad jag utstrålar, det jag gör är helt omedvetet. Det går inte heller att analysera men visst är musik fysisk.

Han sammanfattar det med att det är en kombination av riktning, balans och andning. Och att när det gäller klassisk musik är det kanske fortfarande lite ovanligt att röra sig mycket, det finns något i traditionen att en musiker ska vara stilla.

I Dagens Nyheter skrev en recensent för något år sedan att »du skulle bli sönderläskad för insatserna på Göteborgs konserthus«.

I vilken mån bryr du dig om recensioner?

– Jag läser dem ibland och är nog som de flesta, tyvärr väldigt känslig även om 90 procent av dem är bra så kan blir jag sårad av en dålig recension. Jag har ju lagt hela mitt jag i ett framträdande och kan verkligen verket helt utan och innan. ■

- Den bästa läraren får en att lyssna på en ny nivå, säger Martin Fröst.

MARTIN FRÖST

Ålder: 46 år

Yrke: Klarinettist och dirigent

Omdömen: Kallas ofta för världsklarinettist och räknas som en av de främsta blåsarna någonsin

Familj: fru och två barn

Bor: Stockholm

Utbildning: Härnösands folkhögskola, Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och Högskolan för musik och teater i Hannover. Spelar regelbundet med orkestrar som Philharmonia Orchestra London, Orchestre National de France, Wiener Symphoniker, NHK Tokyo, Washingtons National Symphony, Los Angeles Philharmonic och New York Philharmonic. Klarinettkonserter särskilt för Fröst har skrivits bland annat av Krzysztof Penderecki, Anders Hillborg, Kalevi Aho, Rolf Martinsson och Bent Sörensen

I DINA SKOR – ETT PROJEKT OM MENTORSKAP

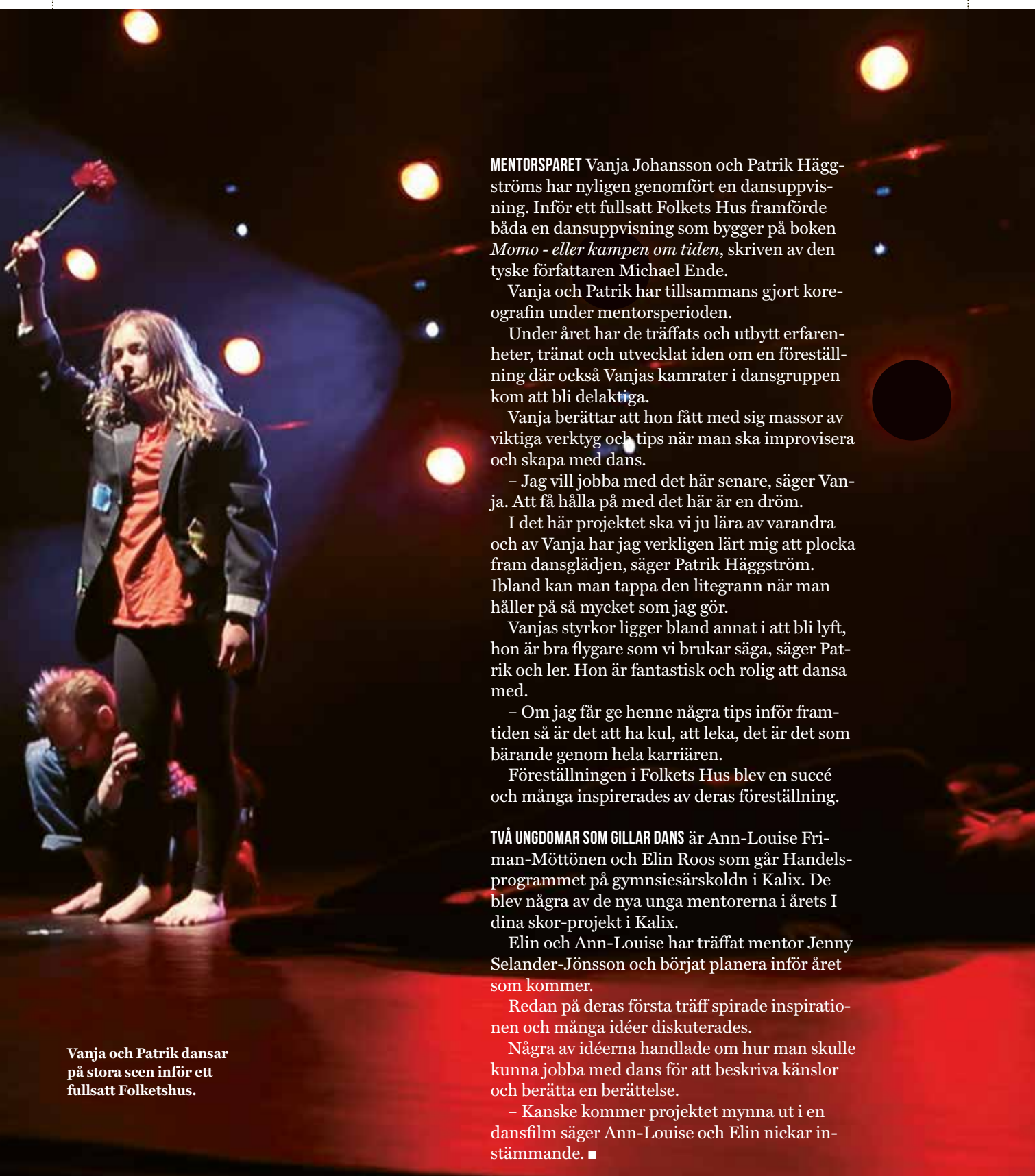
Maria Horney Sköld som är projektledare i Kalix sammanfattar det gångna året som oerhört positivt och inspirerande för alla inblandade och de som fått ta del av slutprojekten.

– Det viktigaste i projektet är processen och den gemensamma utvecklingen som har varit olika för varje mentorspar, säger Maria Horney Sköld.

När hon blickar framåt är hon hoppfull och ser fram emot att följa årets mentorer och deras processer.

text & foto Elisabeth Gustavsson

DANSEN
INSPIRERAR
FLER I KALIX

Vanja och Patrik dansar på stora scen inför ett fullsatt Folketshus.

MENTORSPARET Vanja Johansson och Patrik Häggströms har nyligen genomfört en dansuppvisning. Inför ett fullsatt Folkets Hus framförde båda en dansuppvisning som bygger på boken *Momo - eller kampen om tiden*, skriven av den tyske författaren Michael Ende.

Vanja och Patrik har tillsammans gjort koreografin under mentorsperioden.

Under året har de träffats och utbytt erfarenheter, tränat och utvecklat iden om en föreställning där också Vanjas kamrater i dansgruppen kom att bli delaktiga.

Vanja berättar att hon fått med sig massor av viktiga verktyg och tips när man ska improvisera och skapa med dans.

- Jag vill jobba med det här senare, säger Vanja. Att få hålla på med det här är en dröm.

I det här projektet ska vi ju lära av varandra och av Vanja har jag verkligen lärt mig att plocka fram dansglädjen, säger Patrik Häggström. Ibland kan man tappa den litegrann när man håller på så mycket som jag gör.

Vanjas styrkor ligger bland annat i att bli lyft, hon är bra flygare som vi brukar säga, säger Patrik och ler. Hon är fantastisk och rolig att dansa med.

- Om jag får ge henne några tips inför framtiden så är det att ha kul, att leka, det är det som bärande genom hela karriären.

Föreställningen i Folkets Hus blev en succé och många inspirerades av deras föreställning.

TVÅ UNGDOMAR SOM GILLAR DANS är Ann-Louise Fri-man-Möttönen och Elin Roos som går Handelsprogrammet på gymnasiesärskoln i Kalix. De blev några av de nya unga mentorerna i årets I dina skor-projekt i Kalix.

Elin och Ann-Louise har träffat mentor Jenny Selander-Jönsson och börjat planera inför året som kommer.

Redan på deras första träff spirade inspirationen och många idéer diskuterades.

Några av idéerna handlade om hur man skulle kunna jobba med dans för att beskriva känslor och berätta en berättelse.

- Kanske kommer projektet mynna ut i en dansfilm säger Ann-Louise och Elin nickar instämmande. ■

Dansmentorerna år 2,
Elin Roos, Jenny
Selander-Jönsson,
Annlouise Firman.

Danspar mentorsår 1 Patrik
Häggström och
Vanja Johansson.

PROJEKTET I DINA SKOR

Syfte: Att barn och professionella konstnärer ska inspirera varandra och genomföra kreativa projekt och därigenom utveckla modeller för ömsesidigt mentorskap och konstnärligt samarbete.

Målgrupp: Barn och ungdomar upp till 25 år med eller utan funktionsvariation.

Projektid: Projektet startade i januari 2015 och avslutas i december 2017.

Parter i projekt: I satsningen ingår Kalix, Gävle och El Sistema i Göteborg i samverkan med ett flertal professionella konstnärer. Projektet koordineras av Kulturskolerådet. Satsningen är finansierad med medel från Arvsfonden.

Samverkande parter med Kalix: Kalix Kulturskola, Dans I Nord, Norrbottenmusiken med Norrbotten Big Band samt bildkonstnär Victoria Andersson.

Aktiviteter: Mentorsparen planerar och genomför olika event, föreställningar, utställningar mm.

Resultat: Erfarenheterna från projektet skall sammanställas i ett inspirationsmaterial. I den presenteras metoder, arbetsätt samt god exempel. Dessa erfarenheter skall sedan delas och spridas till andra kulturskolor.

HJÄLP SYRIEN!

Situationen i Syrien är desperat. Våldet trappas upp och varje dag är en kamp för överlevnad. Röda Korset är på plats och med ditt stöd kan vi fortsätta att rädda liv.

Så här kan du hjälpa:

- » Swisha valfri gåva till **123 000 46 48**
- » Sms:a **AKUT SYRIEN** till **72 900** och skänk 100 kr

Avs:
Kulturskolerådet
Hornsgatan 103
117 28 Stockholm

Posten
**Klimat-
ekonomisk**
Posttidning

Let's play!

4Sound är **Sveriges ledande musikkedja** med 19 butiker i hela landet, från Umeå i norr till Malmö i söder.

Personlig service för dig som jobbar med utbildning och institution.

Vi erbjuder

- **Personlig service**
- **Kostnadsfri behovsanalys och offerering**
- **Marknadsledande varumärken**
- **Europaanpassande priser**
- **Snabba och trygga leveranser**

Kontakta oss på skola@4sound.se eller tel. 0770 - 11 05 00 så hjälper vi dig vidare.

Välkommen in till våra butiker

Gävle / Göteborg / Jönköping / Karlstad,
Kristianstad / Linköping / Malmö / Norrköping
/ Nyköping / Örebro / Stockholm Fridhemsplan
/ Stockholm Söder/ Stockholm Slagverket /
Sundsvall / Täby / Umeå / Uppsala / Västerås
Växjö

www.4sound.se

4SOUND